

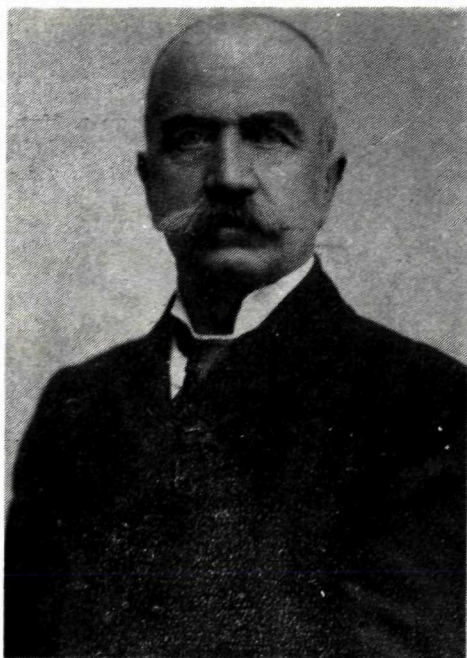
Nelze opomenout jeho poměr k přírodě a ke kulturně historickým památkám. Jako inženýrský geológ, nevyhýbající se žádným problémům ze stavební praxe vždy neohroženě hájil zájmy ochrany přírody. Svůj vřelý vztah k přírodě dokázal uplatňovat i při průzkumu a návrhu založení mnoha velkolomů na těžbu kamene. S ohromným zaujetím se věnoval i úkolům při rekonstrukci historických objektů.

Velmi často pracoval doc. Hromada i na Slovensku. Spolupracoval při řešení obtížných otázek výstavby tunelů na Trati družby i při výstavbě přehrad na východním Slovensku. Nejvíce problémů řešil v době, kdy přednášel na Vysoké škole dopravní v Žilině.

Doc. RNDr. Karel Hromada, CSc., byl znám jako výborný pedagog. Jeho přednášky ze všeobecné a inženýrské geologie patřily vždy k nejlepším. On sám má nemalou zásluhu na tom, že z řad studentů stavebních fakult byli získáni zájemci o prohloubení znalostí z geologie, ze kterých byli postupně vychováni odborníci, o jejichž práci se dnes naše inženýrská geologie opírá.

Jan Rybář

Alexander Gesell — prvý uhorský banský geológ

Rok 1871 je jedným z dôležitých medzníkov vo vývoji geologických výskumov v banskoštiavnickej rudnej oblasti a súčasne aj najvýznamnejším rokom vo vývoji banskej geológie v bývalom Uhorsku. V ňom bola z podnetu prvého riaditeľa Uhorského geologického ústavu a predsedu Uhorskej geologickej spoločnosti Maximiliána Hantkena založená pobočka Uhorskej geologickej spoločnosti v Banskej Štiavnici. Založenie pobočky a potom najmä postupná geologická produkcia jej členov, vyplývajúca z geologickovýskumnej činnosti, sa svojím obsahom stala veľmi potrebnou najmä v banskej praxi. Popri predchádzajúcom, dovtedy len zriedkavom, uplatňovaní poznatkov v dennom živote začali práce nadobúdať dôležitý význam pre banícke vedné disciplíny. Zmeny v prostredí, v ktorom sa činnosť pobočky rozvíjala, pôsobili spätne na odbornú produkciu a riešenie geologických problémov. Z geológie sa v praktických podmienkach postupne vykryštalizoval nový smer — banská geológia, ktorá sa pri vtedajšom

stave upadajúceho baníctva musela zákonite stať ťažiskom geologickej práce v banskoštiavnickom rudnom revíre.

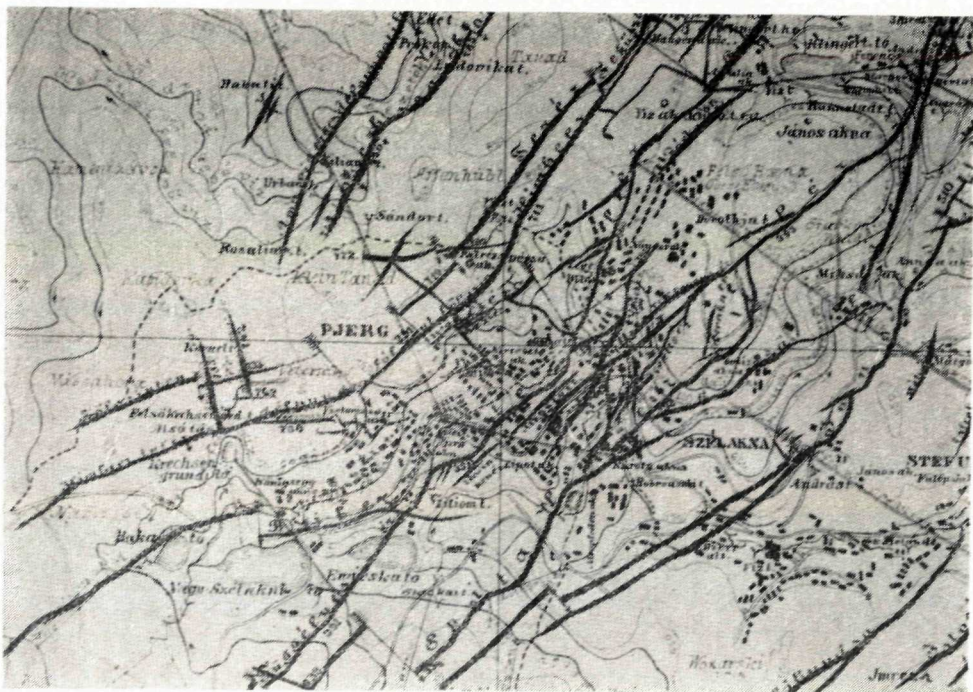
V záujme rýchleho rastu uhorského priemyslu, osobitne baníctva, sa teda postupne na základe praktických výsledkov začala vyzdvihovať potreba rýchle poznávať ne-

[illegible]

pri ministerstve financií a banskí riaditelia získať dokonalý obraz o banskogeologických pomeroch v pravých podmienkach. Banské mapy s dokonalým opisom pomáhali nielen pri navrhovaní nových otvárok, ďalšej ťažbe, ale na ich základe sa mohlo navrhnuť zastavenie prevádzky niektorých nerentabilných baní.

Alexander Gesell sa narodil 8. mája 1839 v Bratislave. Tam na evanjelickom lýceu a hlavnej reálke absolvoval aj stredoškolské štúdiá. Po ich skončení sa roku 1858 prihlásil na Banskú akadémiu v Banskej Štiavnici a roku 1862 získal absolútium. V praxi pôsobil dva roky v železiarňach v Čiguri a Sebesseli, ktoré podliehali riaditeľstvu baní a majetkov v Kluzi. Až potom dostal príležitosť doplniť si v priebehu ďalších dvoch rokov odborné vzdelanie v Ríšskom geologickom ústave a na univerzite

vo Viedni. Počas prázdnin sa zúčastňoval na geologických výskumoch v okolí Jágra a Ostrihoma. Zaujímal sa však aj o baníctvo a hutníctvo, o čom svedčí jeho návšteva niektorých bani v Čechách a pruskom Sliezsku, ako aj hút v Reichenau, Neubergeru a inde.

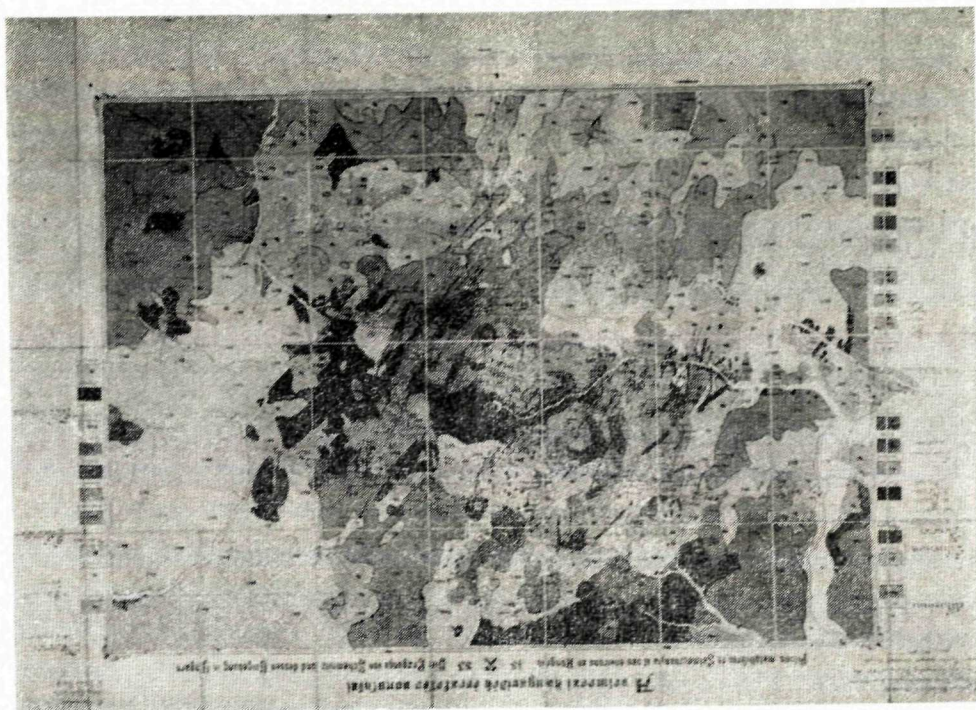

2. Výrez z mapy Banskej Štiavnice a okolia s farebným význačením rudných žíl a banských diel v okolí Hodruše z roku 1823 (autori A. Gesell, J. Szabó a L. Cseh).

Po doplnovacích štúdiách vo Viedni bol A. Gesell kandidátom na miesto banského úradníka v železiarni v Govasdií s poverením viesť železnorudné bane v Ghelari a kútať práce na uhlie v údolí rieky Sil. Letné mesiace v roku 1867 strávil opäť s viedenskými geológmi na výskumoch v oblasti Tokaja — Nyiregyházy a Dorogu. Roku 1868 popri svojej funkcii dozorného úradníka pri vysokej peci v železiarni v Govasdií vypracoval projekt novej, veľkolepej železiarne v Hunedoare a zniveloval terén na výstavbu úzkokolajnej železnice na dopravu železnej ruky z Ghelaru do Govasdie.

Po zriadení banského oddelenia na Ministerstve financií v Pešti roku 1871 vymenovali A. Gesella za banského geológa s pôsobnosťou pre obvody banských riaditeľstiev v Marmaroši a Baia Mare. Z marmarošského banského revíru už roku 1873 vyhotovil banskogeologickú mapu na všeobecnú výstavu vo Viedni. Neskôr, roku 1877, vykonával aj funkciu banského inžiniera v Marmarošskej Sihoti, kde roku 1879 získal titul banského radcu. Roku 1830 prišiel A. Gesell do Banskej Štiavnice a stal sa hlavným banským geológom. Spoločne s obvodným banským geológom Ľudovítom Csehom sa ako najpovolanejší odborníci mali zúčastňovať na záchrane upadajúceho banskoštiavnického baníctva. Na novom pôsobisku sa A. Gesell veľmi aktívne zapojil aj do kolektívnej práce členov banskoštiavnickej pobočky Uhorskej geologickej spo-

ločnosti. Prvým výsledkom spoločnej práce s L. Csehom a profesorom J. Szabóom bola mapa rudných žíl banskoštiavnického rudného revíru z roku 1883 a krátko po nej vydaná ďalšia, ale už farebná geologická mapa tejto oblasti. Škoda, že A. Gesell musel svoju sľubne započatú prácu prerušiť, pretože bol nariadením uhorského ministerstva financií roku 1883 preložený z Banskej Štiavnice do Budapešti na miesto hlavného banského geológa v Uhorskom geologickom ústave. Tým sa síce práce A. Gesella v Banskej Štiavnici neskončili, pretože so svojimi spolupracovníkmi pokračoval v geologickom mapovaní aj potom, ale už nie s takou intenzitou ako počas pôsobenia v Banskej Štiavnici. Po skončení prác roku 1885 začal A. Gesell z poverenia Uhorského geologického ústavu podrobne študovať geologické pomery Kremnického pohoria. Výsledkom mala byť geologická mapa tejto oblasti.

3. Geologická mapa Banskej Štiavnice a okolia s vyznačením rudných žíl z roku 1883 [autori A. Gesell, J. Szabó a L. Cseh]

Vo funkcii hlavného banského geológa pôsobil A. Gesell v geologickom ústave v Budapešti celé štvrtstoročie. Medzitým, roku 1892, bol poctený titulom vrchného banského radcu. O jeho činnosti po odchode do dôchodku roku 1908 sa nám zatiaľ nepodarilo získať nijaké údaje. Zomrel 17. novembra 1919 v Banskej Bystrici.

Počas pôsobenia v Uhorskom geologickom ústave sa A. Gesell okrem štúdia geologických pomerov Banskej Štiavnice a Kremnice neskôr zaoberal banskogeologickým výskumom v Sedmohradskom rudohorí a prieskumom baní na zlato v obvode Baia Mare. Na Slovensku ďalej robil geologické výskumy baní v okolí Dobšinej, opálových baní v Červenici a v baniach na antimónovú rudu v Lubele, študoval výskyt hnedého uhlia a rašeliny na Orave a geologické pomery okolia zatopených baní v Solivare pri Prešove. Okrem toho študoval geologické pomery ďalších oblastí s výskytom

nerastných surovín, najmä ropy, uhlia a železnej rudy. Z tejto rozsiahlej činnosti zhromaždil A. Gesell aj množstvo banskogeologickej dokumentácie pre zbierky Uhorského geologického ústavu.

A. Gesell ako banský a neskôr ako vrchný banský radca bol počas svojej aktívnej činnosti popri svojich geologickovýskumných prácach poverený aj rozličnými inými funkciami, ktoré nesúviseli s jeho hlavnou pracovnou náplňou. Z poverenia vlády sa veľmi aktívne zúčastňoval najmä na rozličných výstavách ako zástupca uhorského baníctva, hutníctva a geológie.

Zoznam publikovaných prác A. Gesella

1. A mármarosai m. kir. bányaigazgatósághoz tartozó vaskőbányaterület. Matematikai és természettudományi közlöny (ďalej MTK), 12, 1876.
2. A vörösvágás — dubniki m. kir. opálbányák. MTK, 15, 1878.
3. A körmöczi érczbányaterület bányageológiai viszonyai. M. kir. Földtani Intézet Évkönyve, 11, 1886—1889.
4. Bécsi közkiállítás Földtan. Bányászati és kohászati lapok (ďalej BKL) 7, 1874.
5. Az unghvári m. kir. jószágigazgatóság területén előforduló kőszén, kőolaj és földtani leírása. BKL, 7, 1874.
6. A bányageológ hatásköre és szerepe a bányászatban. BKL, 7, 1874.
7. Mármaros északkeleti vaskőterületének geológiája. BKL, 9, 1876.
8. A bányászat és kohászat termékei az 1878. évi párisi köztárlaton. BKL, 12, 1879.
9. Jelentés a Selmezbányán és környékén 1883-ban eszközölt bányageológia részletes felvételekről. Földtani közlöny (ďalej FK), 14, 1884.
10. Bericht über das Montangeologische Detailaufnahme von Schemnitz und Umgebung in den Jahre 1882—1883. FK, 14, 1884.
11. Bericht über die geologische Detailaufnahme in der Umgebung von Schemnitz und Windschacht. FK, 15, 1885.
12. Selmezbánya és Szélakna környéken 1884-ben eszközölt részletes bányageológiai felvételekről. (Bericht über die geologische Detailaufnahme in der Umgebung von Schemnitz und Windschacht.) FK, 15, 1885.
13. Selmezbánya geológiai térképe. (Carte géologique de Schemnitz.) Budapest 1887.
14. Magyarország fémhányászata és kohászata a Budapesti 1885-ik országos kiállításon. FK, 17, 1887.
15. Die geologischen Verhältnisse des Schemnitzer Bergbaugebietes von montangeologischen Standpunkte. MJUGA, 11, Budapest 1897.
16. Antimonérczbányászat Király — Lubellán Liptó megyében. BKL, 20, 1887.
17. A nagybányai érczbányaterület bányageológiai fölvétele 1889 és 1890-ben. Budapest 1890—1891.
18. A felsőbányai érczbányaterület bányageológiai viszonyai. Budapest 1892.
19. Kapnikbánya bányageológiai viszonyai. Budapest 1893.
20. Adatok mármarosmegyei petroleumelőjvetel megismeréséhez. Magyar Kárpategyelet Évkönyvében (ďalej MKE), 7, Késmark 1880.
21. Mármarosmegye geológiai viszonyai tekintettel értékesíthető ásványok fekvő helyeirre. MKE, 8, 1881.
22. Gesell, A. — Schafarzik, A.: Mű és építőipari tekintetben fontosabb magyarországi kőzetek részletes katalógusa. Budapest 1885.
23. Gesell, A. — Cseh, L. — Szabó, J.: Filons métallifères de Selmezbánya et ses environs. Selmezbánya 1882.
24. A selmezbányai ércztelér vonulatai. Budapest 1833.

Ivan Herčko